

รายงานการเดินทางไปราชการ ณ สาธารณรัฐเกาหลี
เพื่อควบคุมการเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุในนิทรรศการ
เรื่อง “ Amazing Thailand: Masterpieces of Thai Art”

๑. ชื่อโครงการ

โครงการแลกเปลี่ยนวิทยาการด้านพิพิธภัณฑสถานไทย - สาธารณรัฐเกาหลี

๒. วัตถุประสงค์

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๖๗ กรมศิลปากร และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลี ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการแลกเปลี่ยนวิทยาการและศิลปวัฒนธรรมร่วมกัน โดยโครงการความร่วมมือระหว่างสองหน่วยงานที่เกิดขึ้นในปีพุทธศักราช ๒๕๖๙ คือ การจัดนิทรรศการพิเศษ ภายใต้หัวข้อเรื่อง "Amazing Thailand: Masterpieces of Thai Art" ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเกาหลี และพิพิธภัณฑวัดทางโดซา ของโบสาธารณรัฐเกาหลี ระหว่างเดือนมิถุนายน - ธันวาคม ๒๕๖๙ (ระยะเวลา ๖ เดือน) ซึ่งมีโบราณวัตถุจากหน่วยงานในสังกัดกรมศิลปากร นำไปจัดแสดงในนิทรรศการพิเศษดังกล่าว จำนวน ๒๐๗ รายการ แบ่งได้เป็นสองช่วง ดังนี้

๑. จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลี ระหว่างวันที่ ๒๓ มิถุนายน - ๖ กันยายน ๒๕๖๙ (๓ เดือน) มีโบราณวัตถุจัดแสดงทั้งสิ้น ๒๐๗ รายการ

๒. จัดแสดง ณ พิพิธภัณฑวัดทางโดซา จัดแสดงระหว่างวันที่ ๔ ตุลาคม - ๔ ธันวาคม ๒๕๖๙ (๓ เดือน) มีโบราณวัตถุจัดแสดงทั้งสิ้น ๕๕ รายการ

ซึ่งบัดนี้ นิทรรศการที่จัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลี ได้ถึงกำหนดเสร็จสิ้นแล้ว อธิบดีกรมศิลปากร จึงได้อนุมัติให้ข้าราชการจากสำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จำนวน ๒ ราย และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไซยา จำนวน ๑ ราย เดินทางไปราชการ ณ สาธารณรัฐเกาหลี เพื่อตรวจสอบสภาพโบราณวัตถุ และบรรจุหีบห่อ เพื่อเตรียมเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุจำนวน ๕๕ รายการ ที่จะนำไปจัดแสดงต่อ ณ พิพิธภัณฑวัดทางโดซา และเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุที่เสร็จสิ้นการจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลี จำนวน ๑๕๒ รายการ กลับสู่ประเทศไทย โดยดำเนินงานร่วมกับภัณฑารักษ์ จากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลี และทีมขนย้าย

๓. กำหนดเวลา

๖ กันยายน - ๑๗ กันยายน ๒๕๖๙

๔. สถานที่

- Special Exhibition Gallery 1, National Museum of Korea

๕. หน่วยงานผู้จัด

กรมศิลปากร โดย สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

National Museum of Korea

๖. หน่วยงานผู้สนับสนุน

-

๗. กิจกรรม

นิทรรศการพิเศษ เรื่อง “Amazing Thailand: Masterpieces of Thai Art”

๘. คณะผู้แทนไทย

- นายกิตติ ชินเจริญธรรม ภัณฑารักษ์ชำนาญการ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไชยา
- นายพิสุทธิ ล้วนศรี ภัณฑารักษ์ชำนาญการ สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
- นางสาวพรศิริ เลิศเสถียรชัย ภัณฑารักษ์ชำนาญการ สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๙. สรุปสาระของกิจกรรม

กรมศิลปากร และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลี ได้ร่วมกันจัดนิทรรศการพิเศษ เรื่อง “Amazing Thailand: Masterpieces of Thai Art” นำเสนอโบราณวัตถุอันล้ำค่าของประเทศไทย จำนวน ๒๐๗ รายการ ที่บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมา ประวัติศาสตร์ และศิลปะของไทย นับตั้งแต่ยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ บ้านเมืองและอาณาจักรที่เจริญรุ่งเรืองบนแผ่นดินไทย จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ณ ปัจจุบัน เพื่อเผยแพร่ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมของไทยที่สะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานจนเป็นเอกลักษณ์ความเป็นไทย โดยมีการจัดแสดงเป็น ๒ ช่วง ได้แก่ ระหว่างวันที่ ๒๓ มิถุนายน - ๖ กันยายน ๒๕๖๙ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลี มีโบราณวัตถุจัดแสดงทั้งสิ้น ๒๐๗ รายการ และระหว่างวันที่ ๔ ตุลาคม - ๔ ธันวาคม ๒๕๖๙ ณ พิพิธภัณฑวัดทางโดซา โดยคัดเลือกโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องในศาสนาพุทธจาก ๒๐๗ รายการข้างต้น ให้เหลือเพียง ๕๕ รายการ และโบราณวัตถุที่ไม่ได้จัดแสดงต่อ จะต้องเคลื่อนย้ายกลับสู่ประเทศไทยก่อน

ดังนั้น เมื่อถึงกำหนดเสร็จสิ้นการจัดแสดงในช่วงแรก ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลีแล้ว อธิบดีกรมศิลปากรจึงได้อนุมัติให้ข้าราชการจากสำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จำนวน ๒ ราย และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไชยา จำนวน ๑ ราย เดินทางไปราชการ ณ สาธารณรัฐเกาหลี เพื่อดำเนินการตรวจสอบโบราณวัตถุ ก่อนการเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุไปจัดแสดงต่อ และเคลื่อนย้ายกลับสู่ประเทศไทย

ดำเนินงานควบคุมการบรรจุหีบห่อร่วมกับภัณฑารักษ์ จากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เกาหลี โดยมีกำหนดการและขั้นตอนการทำงาน ดังนี้

๑. ตรวจสอบสภาพโบราณวัตถุ (Condition Check)

การตรวจสอบโบราณวัตถุ เริ่มจากการตรวจสอบโบราณวัตถุที่วางอยู่บนแท่นฐานจัดแสดงว่ามีร่องรอยของชิ้นส่วน หรือการเสื่อมสภาพเกิดขึ้นหรือไม่ หากเป็นโบราณวัตถุขนาดเล็กจึงยกลงมาตรวจสอบสภาพอย่างใกล้ชิดบนโต๊ะอีกครั้ง ส่วนโบราณวัตถุที่มีขนาดใหญ่จะตรวจสอบสภาพที่แท่นจัดแสดงอย่างใกล้ชิด เพราะไม่มีแผ่นกระจกปิดกั้น โดยตรวจสอบสภาพจากเอกสาร Condition Report ที่มีการบันทึกสภาพตั้งแต่อ่อนบรรจุลงหีบห่อในประเทศไทย และการเปิดหีบห่อที่สาธารณรัฐเกาหลี ก่อนการติดตั้ง เมื่อไม่พบการเปลี่ยนแปลง หรือการเสื่อมสภาพจึงดำเนินการบรรจุหีบห่อในขั้นตอนต่อไป

๒. การบรรจุหีบห่อโบราณวัตถุ

การบรรจุหีบห่อโบราณวัตถุ จะเริ่มจากโบราณวัตถุ ๕๕ รายการที่มีการนำไปจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์วัดทองโดชา ก่อน เนื่องจากจะมีการตรวจสอบความแข็งแรง รวมถึงการตรวจสอบความเสียหายของแท่นจัดแสดงเพื่อการทำทำความสะอาด หรือการทำสีใหม่ ของภัณฑารักษ์และทีมจัดแสดงจากพิพิธภัณฑ์วัดทองโดชา

สำหรับการรื้อถอนการติดตั้งเพื่อบรรจุหีบห่อโบราณวัตถุที่มีขนาดใหญ่ หรือมีน้ำหนักมาก ต้องมีการห่อหุ้มโบราณวัตถุด้วยผ้าห่ม ไทเวค หรือวัสดุที่เหมาะสม จากนั้นจะมีการใช้เครื่องมือช่วยยกย้าย เช่น สลิงอ่อน หรือสลิงแบน (Webbing Sling) ที่มีความยาวเหมาะสม ผูกกับโบราณวัตถุในบริเวณที่สามารถยกโบราณวัตถุได้ (บริเวณที่ไม่มีการซ่อม หรือเป็นส่วนที่มีส่วนประกอบยื่นออกมาเสี่ยงต่อการหัก) แล้วใช้ A Frame Crane หรือ Hand Stacker ในการยกขึ้นจากแท่นจัดแสดงเพื่อบรรจุลงกล่องไม้

ส่วนโบราณวัตถุขนาดเล็ก จะบรรจุลงในกล่องกระดาษไร้กรดบุด้วยโฟม PE (Polyethylene Foam) ขนาด 5 เซนติเมตร โบราณวัตถุจะหุ้มด้วยกระดาษสาไร้กรด ในกล่องกระดาษอาจจะมีโบราณวัตถุอยู่หลายชิ้น ขึ้นอยู่กับขนาดของโบราณวัตถุ ซึ่งเป็นการคำนวณขนาดกล่องมาตั้งแต่การบรรจุที่ประเทศไทย กล่องกระดาษที่บรรจุโบราณวัตถุแล้ว เมื่อปิดเทปซีลฝากับกล่องแล้ว จะมีการติดสติ๊กเกอร์คำว่า Full เพื่อให้ทราบว่ามีโบราณวัตถุในกล่อง ผู้ปฏิบัติงานทุกคนจะได้ระมัดระวังในการหยิบยก กล่องกระดาษจะถูกบรรจุลงในลังไม้เดิมที่มาจากประเทศไทย ซึ่งต้องนับจำนวนรายการให้ตรงกับรายการหน้ากล่องไม้ ที่มีการออกแบบคำนวณพื้นที่จากประเทศไทยแล้วเช่นกัน โดยมีการแยกรายการกล่องไม้ที่จะกลับประเทศไทย และไปจัดแสดงต่อออกจากกัน เพื่อสะดวกในการปฏิบัติงาน ภายในกล่องไม้จะมีการคั่นช่องว่างระหว่างกล่องกระดาษด้วยโฟม PE และเมื่อปิดฝาลังไม้ด้วยสกรู จึงมีการติดเทปด้วยคำว่า FULL อีกครั้ง (กล่องกระดาษ และลังไม้ที่ unpack ตอนจัดแสดงแล้ว จะปิดเทปคำว่า EMPTY เมื่อจะทำการแพคโบราณวัตถุลงไปในกล่อง จึงติดเทปคำว่า empty ออก)

๓. การควบคุมการขนย้ายโบราณวัตถุ

การขนย้ายโบราณวัตถุมีการดำเนินงานในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๙ โดยแบ่งเป็น ๒ ชุด ได้แก่ โบราณวัตถุจำนวน ๕๕ รายการ จำนวน ๑๘ ลังไม้ ที่จะจัดแสดงต่ออยู่ที่สาธารณรัฐเกาหลี จะถูกเก็บรักษาไว้ชั่วคราวที่ห้องคลังที่เก็บเฉพาะโบราณวัตถุที่นำมาจัดแสดงนิทรรศการพิเศษ ส่วนโบราณวัตถุจำนวน ๑๕๒ รายการ จำนวน ๓๕ ลังไม้ จะถูกเคลื่อนย้ายขึ้นรถบรรทุกของบริษัท Dongbu Art โดยการใช้รถโฟล์คลิฟท์ (Forklift) จากพื้นที่โหลดโบราณวัตถุ มาขึ้นรถบรรทุกที่จอดไว้ที่ลานจอดรถ เนื่องจากกล่องบรรจุมีขนาดใหญ่ จึงทำการโหลดโบราณวัตถุขึ้นในแนวขวางของตัวรถ เพื่อความสะดวกและปลอดภัย โดยใช้รถบรรทุกจำนวน ๔ คัน จากนั้นจึงมีการรัดลังไม้ให้ยึดติดกับตัวรถเพื่อกันกล่องขยับ ถึงแม้ว่ารถบรรทุกจะมีใช้คอปไฮโดรลิกและถุงลมคอยหน่วงและลดการสั่นสะเทือนจากถนน

เมื่อถึงพื้นที่โหลดของเข้าอาคารคลังสินค้าคาร์โก้ (Cargo Terminal) ของ Air Incheon (KJ) มีการใช้รถโฟล์คลิฟท์เพื่อขนย้ายโบราณวัตถุลงจากรถบรรทุก มีการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร และโบราณวัตถุจะถูกโหลดขึ้นบนพาเลทเครื่องบิน (Air Cargo Pallet) จำนวน ๔ พาเลทโดยมีการเปลี่ยนน้ำหนักและความสูงที่เหมาะสม

โบราณวัตถุทั้งหมดขนส่งโดยสายการบินขนส่งสินค้า AirZeta (ชื่อเดิมคือ Air Incheon) เที่ยวบินที่ KJ395 ออกจากสนามบินนานาชาติอินชอนวันพฤหัสบดีที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๙ เวลา ๑๒.๑๓ น. (เวลาท้องถิ่น) และถึงประเทศไทยเวลา ๒๑.๑๓ น. จากนั้นผ่านพิธีศุลกากรในประเทศไทย และถูกนำมาเก็บรักษาที่คลังกลางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดปทุมธานี ดำเนินการแล้วเสร็จในวันศุกร์ที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๙ เวลา ๐๖.๑๐ น. หลังจากนั้นจะมีการตรวจสอบสภาพโบราณวัตถุ และส่งคืนโบราณวัตถุตามพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

๔. การเยี่ยมชมพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการพิเศษ และการเยี่ยมชมพื้นที่คลังของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เกาหลี และศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์

พิพิธภัณฑวัดทางโดชาตั้งอยู่ด้านหน้าวัดทางโดชา ตัววัดตั้งอยู่บนเขาต้องจอดรถไว้ด้านล่าง และเดินเท้าขึ้นมา ภายในพิพิธภัณฑวัดมีการจัดแสดงโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับวัด ส่วนนิทรรศการพิเศษที่จะจัดขึ้นเป็นห้องนิทรรศการพิเศษแยกออกมา

คลังของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเกาหลี ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ และอาคารนิทรรศการ เป็นกลุ่มอาคารที่สร้างต่อเนื่องกัน มีทางเดินภายในร่วมถึงส่วนสำนักงานที่เดินต่อเนื่องกันได้ (เฉพาะผู้ปฏิบัติงานเท่านั้น) หากเป็นผู้เยี่ยมชมศูนย์วิทยาศาสตร์จะต้องเดินส่วนอาคารด้านนอกผ่านโถงต้อนรับ ส่วนคลังมีการแบ่งแยกห้องตามวัสดุแต่ละประเภท เพื่อการควบคุมอุณหภูมิและความชื้น ส่วนทางเดิน และห้องคลังมีความสูงประมาณ ๖ เมตร เพื่รองรับการเก็บโบราณวัตถุสองชั้นภายในห้องคลัง พื้นของอาคารชั้น

สองภายในห้องคลังทำเป็นทางเดินโปร่ง เพื่ออากาศที่หมุนเวียนและประโยชน์การในให้ก๊าซดับเพลิงไหลเวียนได้ดีขึ้น พื้นและเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องคลังทำจากไม้ สามารถรับน้ำหนักโบราณวัตถุได้อย่างดี

ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ เป็นอาคาร ๓ ชั้น เพิ่งเปิดทำการในปีนี้มีส่วนอนุรักษ์โบราณวัตถุแยกตามประเภท เช่น หิน โลหะ ผ้า ภาพวาดบนผ้า ภาพวาดบนไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีส่วนของการวิเคราะห์หาสาเหตุการเสื่อมสภาพของโบราณวัตถุ หรือการวิเคราะห์หาองค์ประกอบของวัสดุ เพื่อการอนุรักษ์อย่างถูกต้อง และส่วนวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของพิพิธภัณฑ์ โดยมีแลปเพื่อตรวจสอบวัสดุ แสงสว่าง เพื่อใช้ในห้องจัดแสดง รวมถึงการจำลองการใช้แสงสว่างและวัสดุเหล่านั้น เพื่อตรวจสอบว่ามีความเสียหายต่อโบราณวัตถุเพื่อใช้จัดแสดงหรือไม่

๑๐. ข้อเสนอแนะจากการจัดกิจกรรม

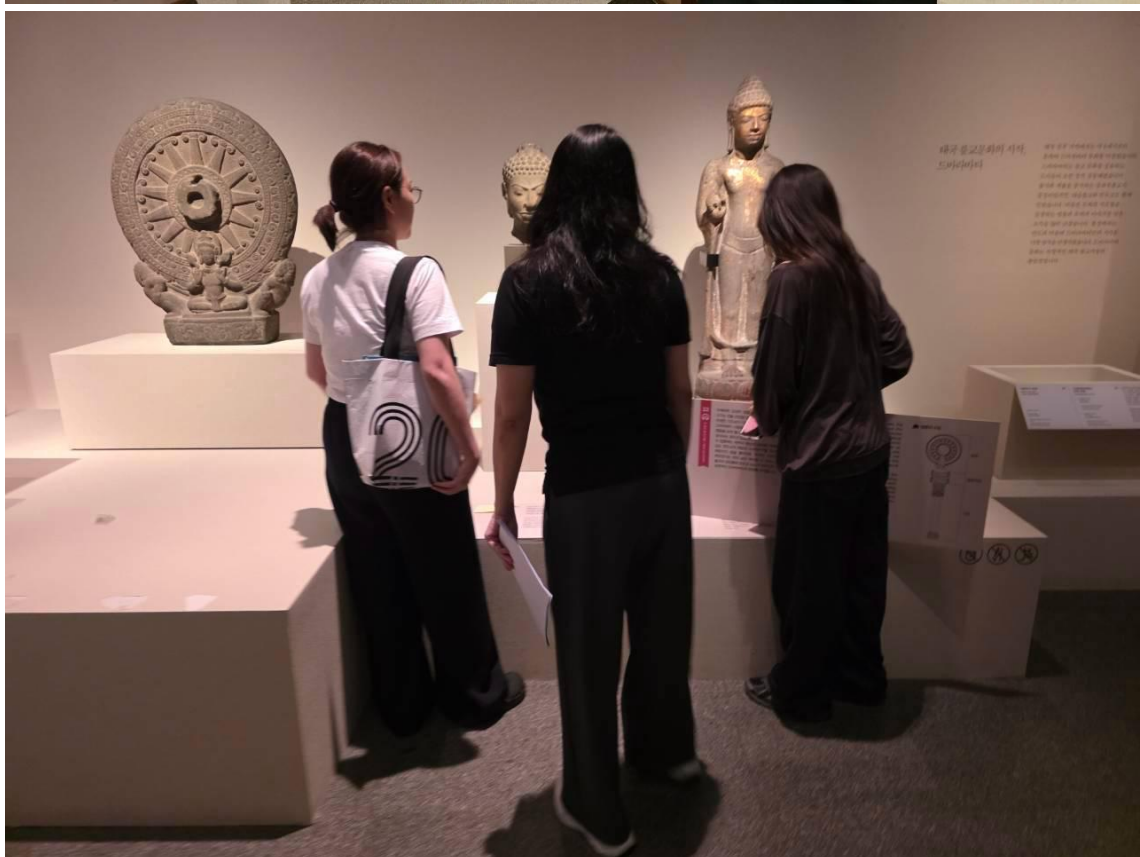
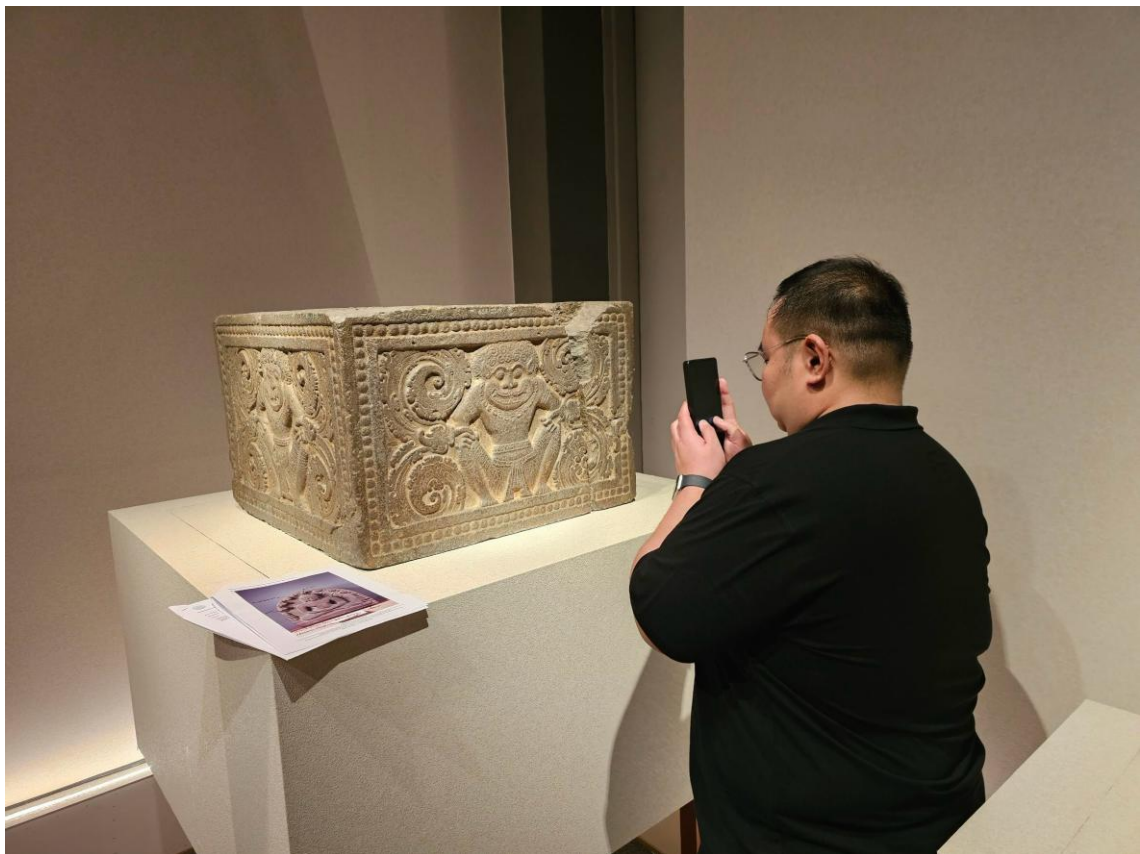
ส่วนอาคารจัดแสดง พื้นที่สำนักงาน ส่วนคลัง รวมถึงพื้นที่โหลดโบราณวัตถุจากรถ ตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีทางเดินในอาคารเฉพาะผู้เกี่ยวข้อง เพื่อความสะดวก และความปลอดภัยในการขนย้ายโบราณวัตถุ แต่การจะผ่านเข้าในส่วนต่าง ๆ นั้น มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแยกกัน และต้องใช้บัตรผ่าน ซึ่งเป็นระบบจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพดี และเป็นระบบ ซึ่งน่าจะเป็นผลจากการออกแบบและวางระบบตั้งแต่การก่อสร้างอาคาร

.....
(นางสาวพรศิริ เลิศเสถียรชัย)

ภัณฑารักษ์ชำนาญการ

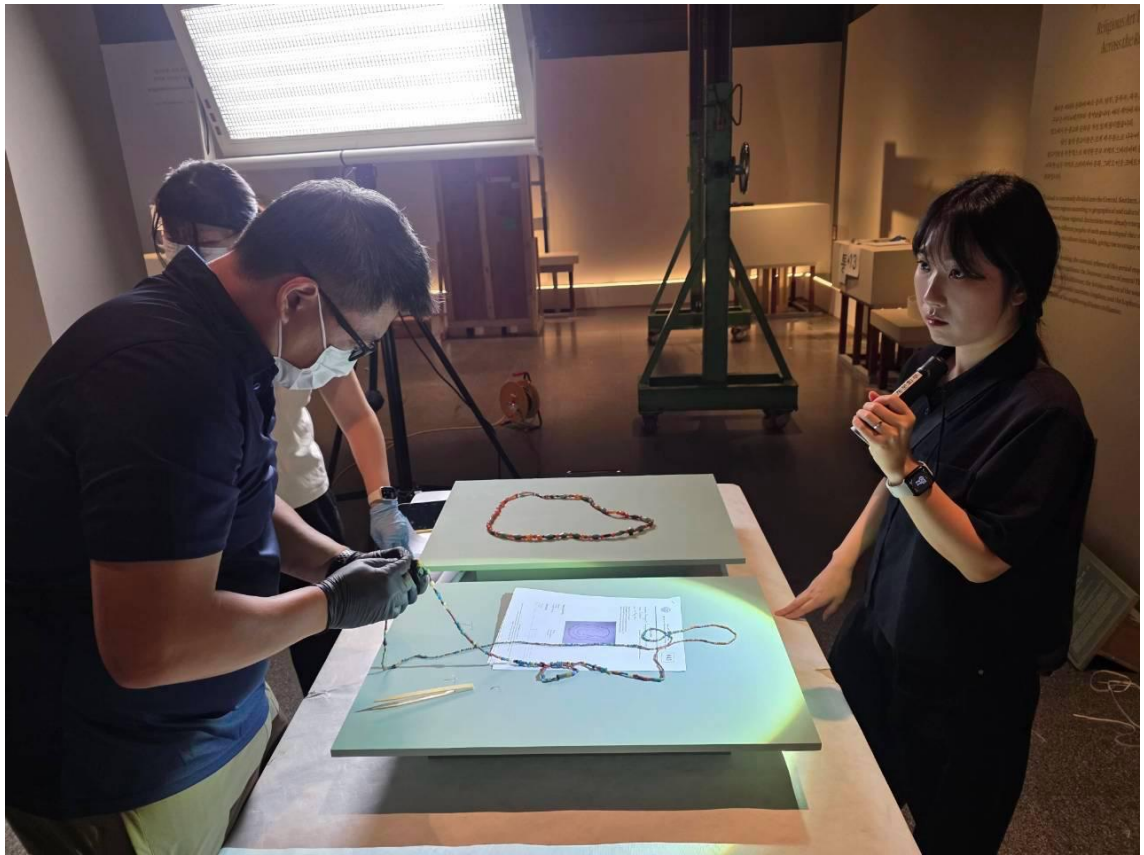
รายงานการเดินทางไปราชการ ณ สาธารณรัฐเกาหลี
เพื่อควบคุมการเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุในนิทรรศการ
เรื่อง “ Amazing Thailand: Masterpieces of Thai Art”

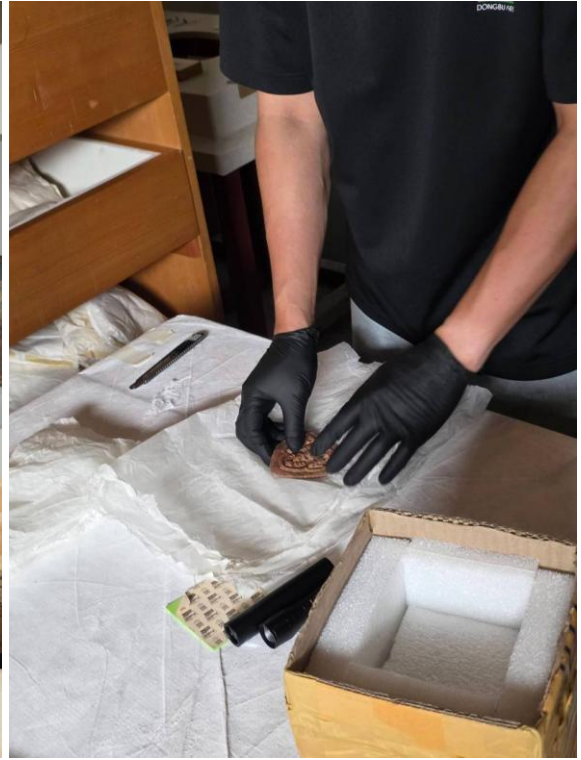

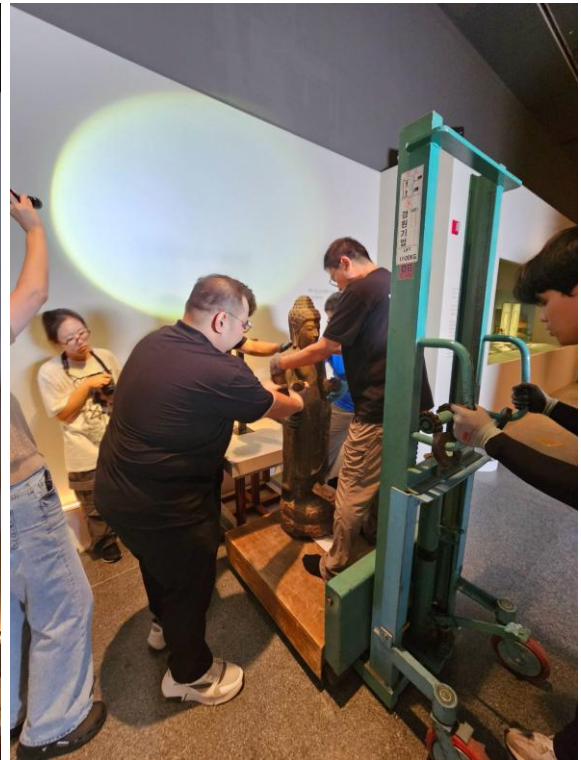
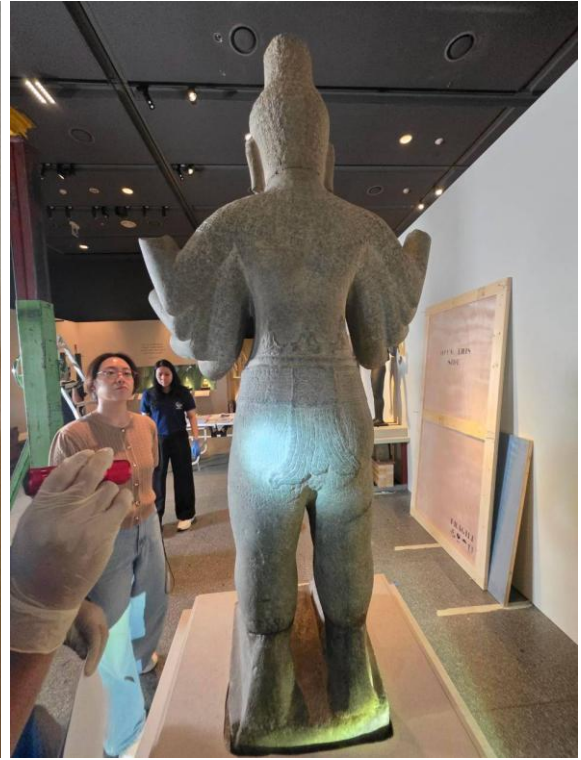
การตรวจสอบโบราณวัตถุบนแท่นจัดแสดง และการควบคุมการเคลื่อนย้ายวัสดุเพื่อใช้ในการจัดแสดง

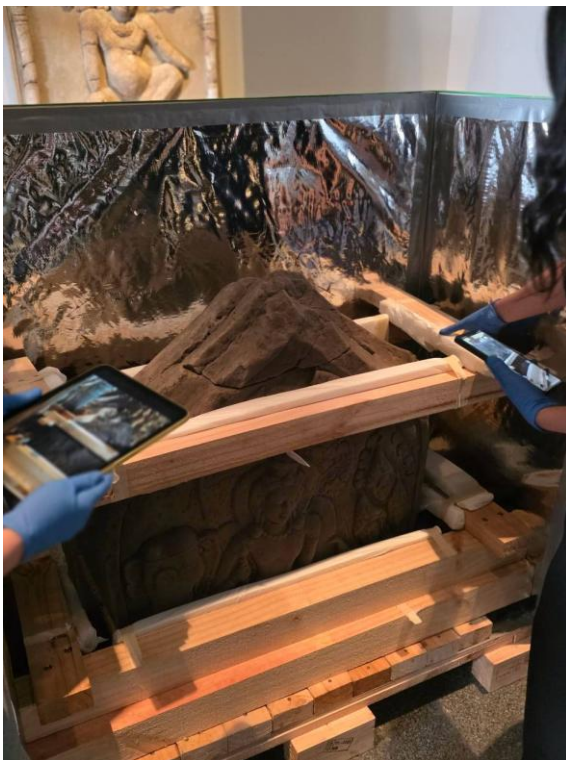
การตรวจสอบสภาพโบราณวัตถุควบคู่เอกสาร condition report
และการควบคุมบรรจุหีบห่อโบราณวัตถุขนาดเล็กลงกล่องกระดาษ
ซึ่งมีการบันทึกภาพการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นหลักฐาน

การตรวจสอบสภาพโบราณวัตถุขนาดใหญ่ และการเคลื่อนย้ายโบราณวัตถุ
ด้วยสลิงอ่อน หรือสลิงแบน (Webbing Sling) และใช้ A Frame Crane หรือ Hand Stacker
ในการยกหรือเคลื่อนย้าย

การควบคุมการบรรจุหีบห่อโบราณวัตถุขนาดใหญ่ในลังไม้

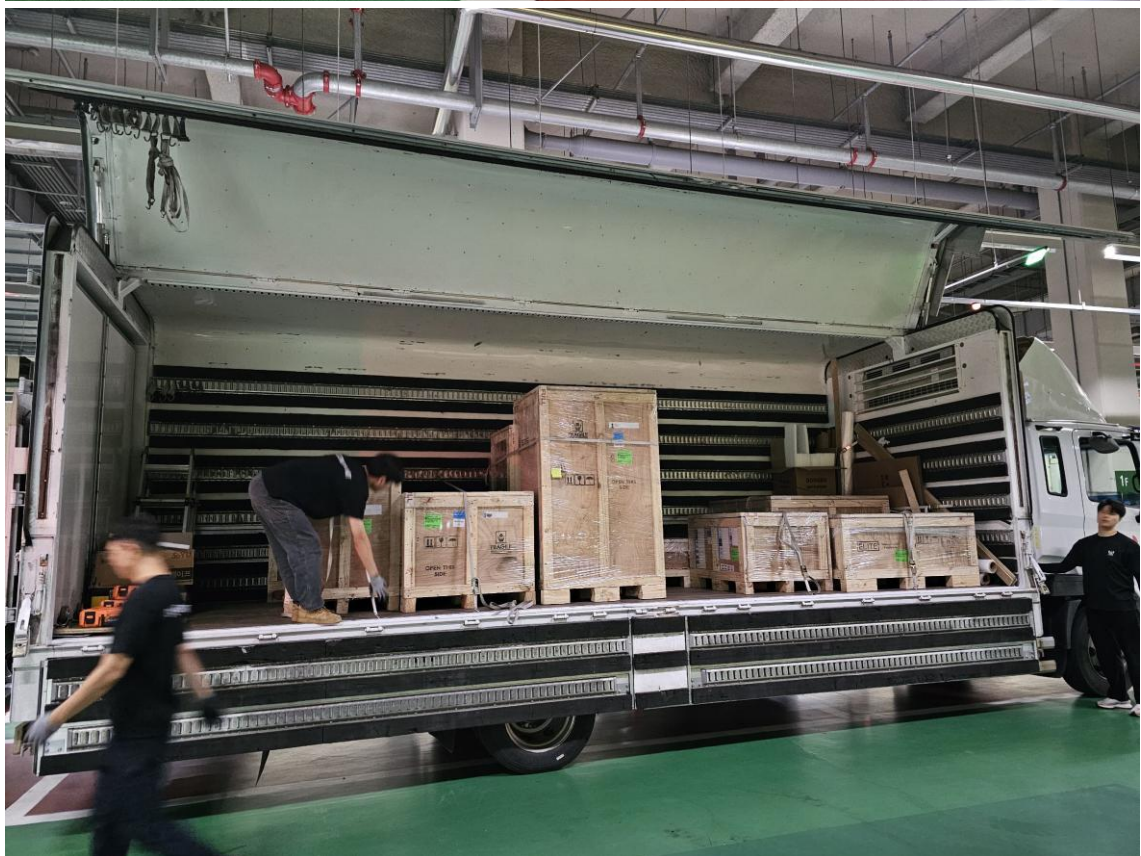

โบราณวัตถุที่ถูกบรรจุในกล่องกระดาษ จะนำบรรจุอยู่ในลังไม้อีกชั้นหนึ่ง

โบราณวัตถุที่จะนำไปจัดแสดงที่วัดทองโศชาต่อ เก็บรักษาไว้ในห้องคลัง
เคลื่อนย้ายจากห้องจัดแสดงโดยใช้แฮนด์ลิฟท์ และลงมาชั้นล่างเข้าสู่ห้องคลัง

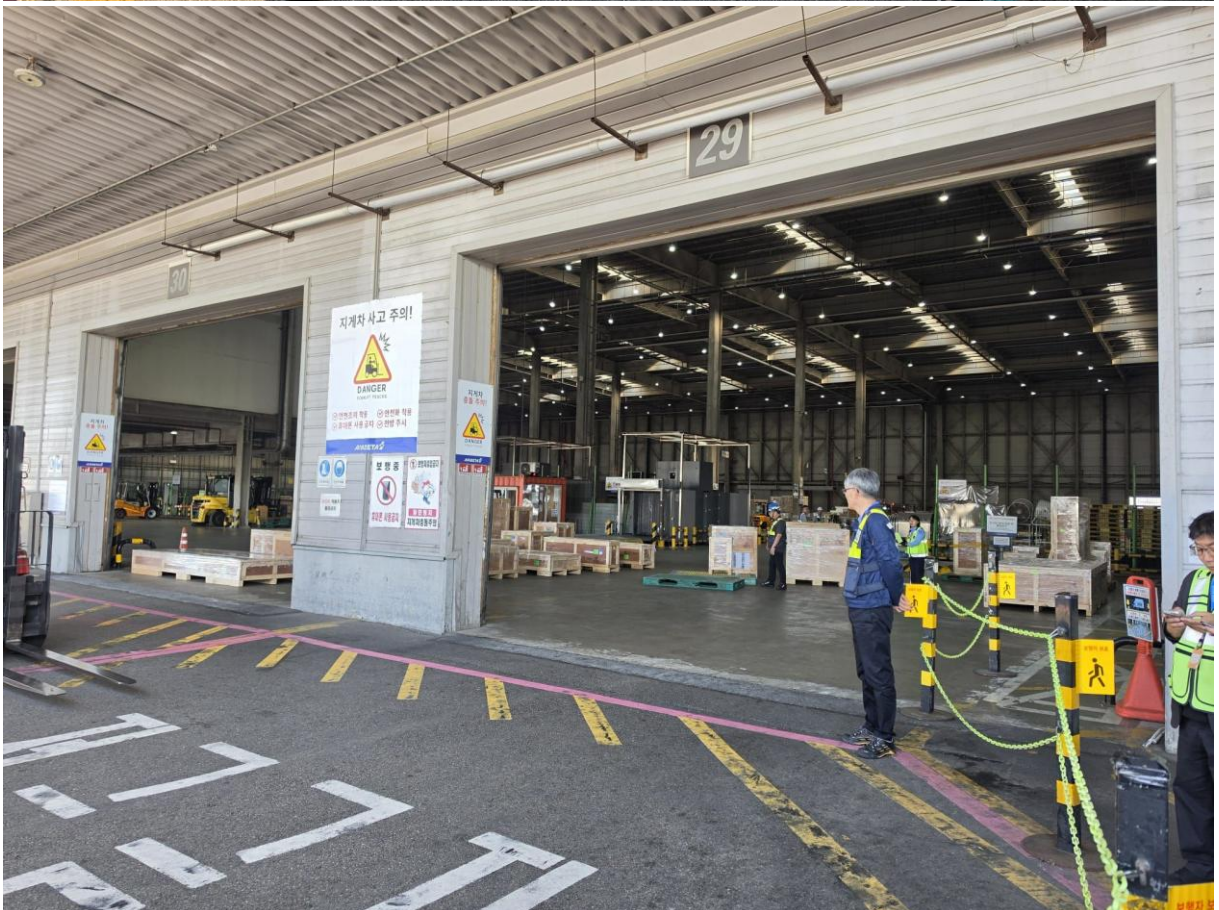

พื้นที่โหลดโบราณวัตถุ แต่ต้องขนโบราณวัตถุขึ้นรถบรรทุกบริเวณที่จอดรถ (อยู่ในบริเวณเดียวกัน)

เพราะต้องโหลดถึงชั้นรถในแนวขวาง และกล่องบรรจุโบราณวัตถุมีขนาดใหญ่

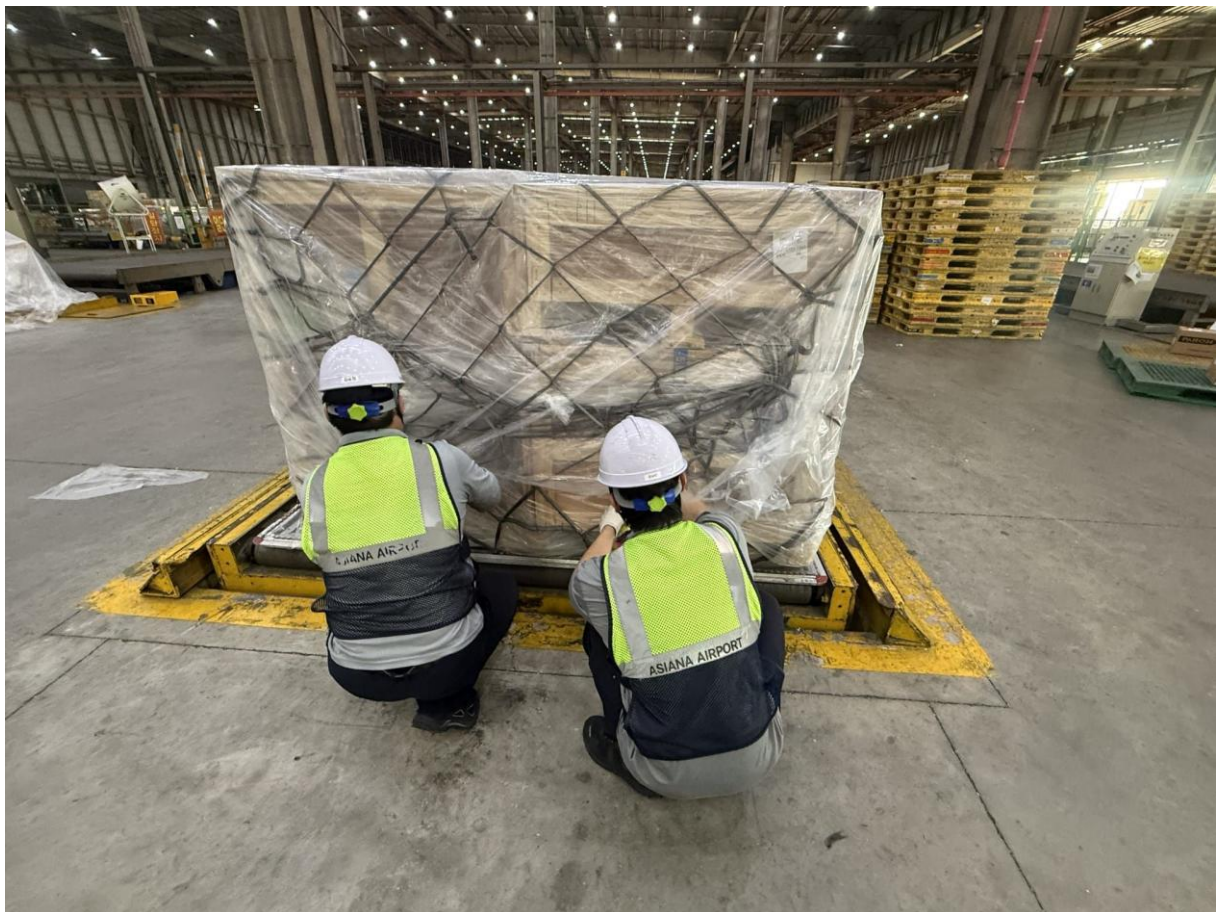
จึงไม่สามารถนำรถบรรทุกเข้ามาในพื้นที่ได้

เมื่อขนย้ายลังไม้ขึ้นรถแล้ว จึงมีการรัดเชือกเข้ากับตัวรถเพื่อป้องกันลังไม้ขยับ

พื้นที่อาคารคลังสินค้าคาร์โก (Cargo Terminal) ของ Air Incheon (KJ)

โบราณวัตถุจะถูกโหลดขึ้นบนพาเลทเครื่องบิน (Air Cargo Pallet) จำนวน ๔ พาเลท

การขนย้ายโบราณวัตถุเมื่อมาถึงประเทศไทย จากอาคารคลังสินค้าการบินไทย

มาเก็บรักษาที่คลังกลางพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จังหวัดปทุมธานี

โบราณวัตถุถูกเก็บรักษาที่คลังกลางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เพื่อเตรียมส่งคืนพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติต่อไป

พิพิธภัณฑวัดทองโดซา